

อักษรธรรมล้านนา

ชื่อรายการ อักษรธรรมล้านนา

ปีที่ขึ้นทะเบียน ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน ภูมิภาค ภาคเหนือ

จังหวัด น่าน | พะเยา | ลำปาง | ลำพูน | เชียงราย | เชียงใหม่ | แพร่ | แม่ฮ่องสอน

สาระสำคัญโดยรวม

ภาษาล้านนาเป็นภาษาถิ่นที่มีเอกลักษณ์ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน คนท้องถิ่น เรียกว่า ตัวเมือง เพราะเป็นภาษาของคนพื้นเมือง เป็นภาษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในอดีตโดยเฉพาะกลุ่มพระสงฆ์ ในล้านนานิยมใช้ในการเขียนคัมภีร์หรือธรรม ที่ใช้เทศนาสั่งสอนญาติโยม โดยเขียนร้อยเรียงเป็นผูกๆ เป็นเรื่องราว ตัวเมืองจึงเรียกอีกอย่างว่า ตัวธรรม นอกจากนี้ยังใช้ในการจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ทั้งตำรายาเวทย์มนต์คาถา องค์ความรู้ต่างๆ ในอดีตมักจดบันทึกด้วยภาษาล้านนา ดังนั้น ภาษาล้านนาจึงเป็นภาษาที่สำคัญที่จะนำไปสู่การปริวรรตต้องคความรู้อันต่างๆ ของชาวล้านนาออกจากตำราและคัมภีร์ต่างๆ

ความสำคัญ/หลักการเหตุผล

ภาษาล้านนาเป็นภาษาถิ่นที่มีเอกลักษณ์ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน คนท้องถิ่น เรียกว่า ตัวเมือง เพราะเป็นภาษาของคนพื้นเมือง เป็นภาษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในอดีตโดยเฉพาะกลุ่มพระสงฆ์ ในล้านนานิยมใช้ในการเขียนคัมภีร์หรือธรรม ที่ใช้เทศนาสั่งสอนญาติโยม โดยเขียนร้อยเรียงเป็นผูกๆ เป็นเรื่องราว ตัวเมืองจึงเรียกอีกอย่างว่า ตัวธรรม นอกจากนี้ยังใช้ในการจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ทั้งตำรายาเวทย์มนต์คาถา องค์ความรู้ต่างๆ ในอดีตมักจดบันทึกด้วยภาษาล้านนา ดังนั้น ภาษาล้านนาจึงเป็นภาษาที่สำคัญที่จะนำไปสู่การปริวรรตต้องคความรู้อันต่างๆ ของชาวล้านนาออกจากตำราและคัมภีร์ต่างๆ

ประวัติความเป็นมา

ภาษาล้านนา หรือ ตัวเมือง แต่เดิมใช้เป็นภาษาสื่อสารของชาวล้านนา ใช้เป็นภาษาที่เขียน ในหนังสือทางราชการของอาณาจักรล้านนาในช่วงประมาณ ๗๐๐ ปีที่ผ่านมา ดังที่ปรากฏในหลักฐานต่างๆ ทั้ง ศิลาลาจารึก ปับสา และคัมภีร์ใบลานต่างๆ

ภาษาล้านนา หรือ ตัวเมือง สันนิษฐานว่า มีต้นกำเนิดมาจากอักษรอมฤ ศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ ผู้เชี่ยวชาญอักษรไทยโบราณ ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ “ตำนานอักษรไทย” ว่า อักษรล้านนามาจากอักษรอมฤ ข้อเสนอนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เพราะอักษรอมฤเป็นต้นแบบของอักษรในภูมิภาคนี้ เช่น อักษรพม่า อักษรไทใหญ่ อักษรไทอาหม อักษรไทลื้อ อักษรไทเขิน และอักษรไทอีสาน แต่ว่าอักษรอมฤไม่มีรูปและเสียงวรรณยุกต์ ดังนั้น เมื่อชาวล้านนามาใช้ จึงไม่มีรูปวรรณยุกต์ตามภาษามอญ ทั้งๆ ที่ภาษาล้านนามีเสียงวรรณยุกต์ แต่ต่อมาในราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑ ได้ปรับปรุงให้มีรูปวรรณยุกต์ใช้ แต่ก็ไม่ได้เคร่งครัดกับการใช้รูปวรรณยุกต์ เวลาอ่านผู้อ่านต้องเพิ่มเติมเอาเองจึงจะได้ความ ตัวอย่างเช่นที่พบใน จารึกลานทองสมเด็จพะมหาเถรจุฑามณี สุโขทัย พ.ศ.1918

จากการศึกษาอักษรที่ใช้ในจารึก เอกสารประเภทจารึกที่พบในประเทศไทยมีรูปแบบอักษรต่างๆ ตามอิทธิพลวัฒนธรรม ที่หลังไหลเข้ามาสู่ดินแดนบริเวณแถบนี้ในอดีต หรือที่เรียกว่า ดินแดนของประเทศไทย ในปัจจุบัน เมื่อแบ่งเป็นกลุ่มประเภทอักษรตามอายุสมัยได้หลายยุคสมัย ที่สำคัญๆ คือ

๑. อักษรปัลลวะ
๒. อักษรหลังปัลลวะ (ปัลลวะที่เปลี่ยนรูป)
๓. อักษรอมฤโบราณ
๔. อักษรขอมโบราณ
๕. อักษรขอม
๖. อักษรอมฤ
๗. อักษรไทยสุโขทัย
๘. อักษรธรรมล้านนา
๙. อักษรไทยล้านนา
๑๐. อักษรไทยอยุธยา

๑๑. อักษรธรรมอีสาน
๑๒. อักษรไทยอีสาน
๑๓. อักษรไทยใหญ่
๑๔. อักษรไทยย่อ
๑๕. อักษรขอมย่อ เป็นต้น

ส่วนอักษรจารึกที่พบในประเทศไทย เฉพาะที่สำคัญซึ่งมีอายุเก่าแก่ตามยุคสมัยที่พัฒนามาโดยลำดับ คือ

๑. อักษรปัลลวะ จากจารึกบ้านวังไผ่ เพชรบูรณ์ สันนิษฐานว่า พ.ศ.๑๐๙๓ อักษรปัลลวะ จากจารึกปราสาทเขาน้อย ปราจีนบุรี พ.ศ.๑๑๘๐
 ๒. อักษรหลังปัลลวะ จากจารึกเนินสระบัว ปราจีนบุรี พ.ศ.๑๓๐๔
 ๓. อักษรมอญโบราณ จากจารึกเสาแปดเหลี่ยม ประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๔
 ๔. อักษรขอมโบราณ จากจารึกปราสาทตาเมื่องธม พ.ศ.๑๔๒๑
 ๕. อักษรไทยสุโขทัย จากจารึกพ่อขุนรามคำแหง พ.ศ.๑๘๓๕
 ๖. อักษรไทยสมัยอยุธยา จากจารึกแผ่นดินตึก พ.ศ.๑๙๑๗
 ๗. อักษรธรรมล้านนา จากจารึกลานทองคำ พ.ศ.๑๙๑๙
 ๘. อักษรไทยล้านนา จากจารึกลำพูน ๙ พ.ศ.๑๙๕๔
 ๙. อักษรไทยอีสาน จากจารึกหนองคาย ๑ พ.ศ.๒๐๑๕
- หลักฐานอักษรล้านนาที่เก่าแก่ที่สุดที่พบในปัจจุบัน คือ จารึกลานทองพบที่สุโขทัย จารึกได้ระบุศักราชตรงกับ พ.ศ.๑๙๑๙ ข้อความจารึกมี ๔ บรรทัด ๓ บรรทัดแรกเป็นอักษรไทยสุโขทัย บรรทัดที่ ๔ เป็นอักษรล้านนา ซึ่งเขียนเป็นภาษาบาลี ดังนั้น จึงสันนิษฐานว่าอักษรล้านนาจะเกิดก่อน พ.ศ.๑๙๑๙ หลายสิบปีและเผยแพร่เข้าสู่สุโขทัย

อักษรล้านนาใช้เขียนคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ดังนั้นชาวล้านนาจึงเรียกว่า อักษรธรรม ตัวธรรม หรือ ตัวหนังสือวัด และถือว่าเป็นอักษรที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่ต่อมาได้ใช้อักษรล้านนาเขียนเรื่องราวอื่นๆ ด้วย เช่น ตำรายา โหราศาสตร์ และประวัติศาสตร์ เป็นต้น

การกระจายตัว

ภาษาล้านนาเป็นภาษาถิ่นที่กลุ่มคนในภาคเหนือตอนบน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ากลุ่ม ชาวล้านนา อันประกอบด้วย ๘ จังหวัดภาคเหนือ คือ เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน ปัจจุบันยังคงใช้ภาษาพูดเป็นภาษาสื่อสารในกลุ่มของคนพื้นเมืองทั้ง ๘ จังหวัด แต่ภาษาเขียนเริ่มที่จะหายไปจากสังคมคนเมือง จะมีเพียงกลุ่มคนที่ให้ความสนใจเรียนเท่านั้นที่สามารถอ่านออกเขียนได้ เช่น กลุ่มพระภิกษุสงฆ์สามเณร ผู้ที่เคยบวชเรียนในช่วงประมาณ ๔๐ – ๕๐ ปี ที่ผ่านมา และกลุ่มนักเรียน นักศึกษาบางกลุ่มที่สนใจเท่านั้น ที่ยังพอจะอ่านออกเขียนได้

แต่นอกจากในภาคเหนือตอนบนแล้วยังมีกลุ่มคนในบางจังหวัดที่ถูกवादต้อนไปใน ช่วงสงคราม เช่น กลุ่มคนเมืองใน จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี และกาญจนบุรี บางแห่งยังคงใช้สื่อสารอยู่ ส่วนในต่างประเทศปรากฏว่า มีการใช้ภาษาล้านนาหรืออักษรธรรมล้านนาอยู่บ้างในภูมิภาคนี้ เช่น เมืองสิบสองปันนา ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน และในเมืองหลวงพระบาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งในอดีตมีความเชื่อมโยงกับทางล้านนาอยู่ถ้าหากศึกษาในแง่ของประวัติศาสตร์ก็จะเห็นถึงความสัมพันธ์กันในฐานะที่ล้านนาเป็น ศูนย์กลางทางการปกครอง

วัดศรีโคมคำ (พระอารามหลวง) ตำบลเวียง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ในฐานะที่เป็น วัดเก่าแก่เป็นสถานที่ประดิษฐานของพระเจ้าตนหลวงซึ่งเป็นพระพุทธรูปคู่เมืองพะเยา จากหลักฐานที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกระบุไว้ว่าสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๐๓๔ ปัจจุบันวัดศรีโคมคำได้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมทั้งเอกสาร และหลักฐานทางโบราณวัตถุ ต่างๆ ของเมืองพะเยาและของชาวล้านนา เช่น หลักศิลาจารึก คัมภีร์ใบลาน และบั้งสา ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงทั้งเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และเป็นหลักฐานทางด้านการใช้ภาษาที่จารึกลงในหลักศิลา ซึ่งมีอายุเก่าแก่หลายร้อยปี ดังนั้น จึงกลายเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางโบราณคดี และเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านภาษาล้านนาของเด็กเยาวชน นิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่สนใจศึกษา

ชื่อที่ปรากฏในท้องถิ่น

ตัวเมือง

สาขา/ประเภท

[วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา](#)

ลักษณะเด่นของแต่ละสำนวน

ภาษาล้านนา มีลักษณะที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงออกถึงความเป็นมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ดังนี้

6.1 รูปแบบอักษร ความเป็นเอกลักษณ์ในรูปของอักษรต่างๆ ที่สามารถเขียนได้ทั้งเต็มรูป และลดรูป หรือแม้แต่

ใช้สัญลักษณ์แทน ซึ่งผู้ที่มีความชำนาญด้านภาษาล้านนามักจะมีรูปแบบการเขียนอักษรล้านนาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเอง ในอดีตอักษรภาษาล้านนา แบ่งเป็น สระ และ พยัญชนะ คล้ายกับภาษาบาลี โดยพยัญชนะ มีทั้ง วรรณ และเศววรรณ เหมือนภาษาบาลี แต่ปัจจุบันมีการประยุกต์เทียบกับภาษาไทยกลาง จึงทำให้มีพยัญชนะเพิ่มขึ้น ส่วนสระ มีทั้งสระลอย ๘ ดังที่สามารถออกเสียงเองได้ และสระอาศัยที่ต้องอาศัยพยัญชนะจึงออกเสียงได้

อักษรไทยที่ปรากฏเป็นการถ่ายอักษรเท่านั้น เสียงจริงของอักษรแสดงไว้ในสัทอักษรสากลซึ่งอาจจะออกเสียงต่างไปจากอักษรไทย

6.2 ภาษาพูด หรือ การอ่านออกเสียง ภาษาล้านนามีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไปจากท้องถิ่นอื่นๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความงดงามด้านภาษา สำเนียงการพูดของชาว เชียงใหม่ ลำพูน และลำปางบางส่วน มีสำเนียงคล้ายกันคือ พุดซำๆ ลากเสียง ส่วน เชียงราย พะเยา น่าน แพร่ และแม่ฮ่องสอนบางส่วน มีสำเนียงคล้ายกัน คือ พุดออกเสียงสั้นๆ

6.3 การผสมอักษร ภาษาล้านนามีรูปแบบการผสมคำที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ที่ต้องอาศัย ความเชี่ยวชาญและการสังเกต เพราะบางครั้งผู้เขียนๆ เพียงสั้นๆ แต่ใช้การซ้อนสระและพยัญชนะไว้ในตัวเดียวกันกับสามารถอ่านได้ยาว หรือบางครั้งสามารถผสมกับอักษรที่อยู่ถัดไปได้ เรียกว่าตัวขม ตัวไหล ดังนั้น ผู้ที่จะสามารถอ่านภาษาล้านนาได้ต้องอาศัยการสังเกตและอาศัยความชำนาญพอสมควรจึงจะสามารถอ่านได้ถูกต้อง และสื่อความหมายได้ตรงตามกับผู้เขียนต้องการ บางครั้งในการเขียนเอกสารสำคัญที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นรู้ความหมาย ผู้เขียนก็จะใช้การใส่รหัสที่รู้เฉพาะตน หรือกลุ่มของตนเท่านั้นจึงจะสามารถเข้าใจความหมายได้ โดยเฉพาะตำรายา และตำรายันต์ต่างๆ

ความสัมพันธ์และบทบาทในวิถีชีวิต

บทบาทของชุมชนในปัจจุบันโดยเฉพาะวัดวาอารามต่างๆ มีบทบาทเป็นผู้เก็บรักษาไว้มากกว่า โดยจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นบ้าง จัดเก็บไว้ในตู้บ้าง แต่ยังคงการศึกษาภาษาล้านนาอย่างจริงจัง จึงทำให้ภาษาล้านนาค่อยๆ หายไปจากชุมชน

ดังนั้น วัดในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นที่พึ่งของชุมชนมาตั้งแต่ในอดีต และเป็นที่ยึดเหนี่ยวเอกสารหลักฐานที่สำคัญๆ ของชุมชน ควรให้ความสำคัญและแสดงบทบาททั้งด้านการอนุรักษ์และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านภาษาล้านนาสู่เด็กเยาวชน และชุมชนที่อยู่รอบๆ วัดให้เกิดการรักและหวงแหนมรดก ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้เกิดการศึกษาค้นคว้าสืบไป

คุณค่า

ภาษาล้านนาเป็นภาษาท้องถิ่นของชาวล้านนาที่สืบทอดติดต่อกันมาหลายร้อยปี ดังนั้น มรดก ภูมิปัญญาต่างๆ ของชาวล้านนาจึงถูกบันทึกไว้ด้วยภาษาล้านนา ซึ่งยังคงหลงเหลือและตกทอดมาถึงในยุคปัจจุบันที่ยังคงรอคอยการอ่าน การปริวรรตออกสู่ภาษาปัจจุบัน โดยเฉพาะองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิต และตำรายาต่างๆ ซึ่งล้วนแต่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม

ในอดีตชาวล้านนามักจะจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ไว้ในใบสา หรือจารไว้ในใบลาน ด้วยภาษาล้านนา เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวและองค์ความรู้เอาไว้ ดังปรากฏให้เห็นอยู่ตามวัดต่างๆ ในล้านนา ซึ่งส่วนใหญ่ จะเก็บไว้ในหีบหรือตู้พระธรรม หลายฉบับได้เขียนบันทึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในล้านนา เช่น บันทึกของ ครุบาทวีระราช วชิรปัญญา เจ้าคณะแขวงเมืองพะเยาในอดีต ที่จดบันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นในเมืองพะเยาในแต่ละวันเมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง ซึ่งกลายเป็นเอกสารสำคัญที่จดบันทึกเหตุการณ์สำคัญๆ เช่น เหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่เมืองพะเยา เหตุการณ์เงี้ยวก่อการจลาจลในมณฑลพายัพ และเรื่องราวการเดินทางมาบูรณปฏิสังขรณ์พระวิหารหลวงวัดศรีโคมคำ ของครุบาทเจ้าศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนา ซึ่งเรื่องราวต่างๆ ที่กล่าวมาล้วนถูกบันทึกด้วยภาษาล้านนา

ดังนั้นภาษาล้านนาจึงเป็นภาษาที่มีคุณค่าอย่างยิ่งของชาวล้านนา ที่บันทึกเรื่องราวต่างๆ เอาไว้ ซึ่งเรื่องราวต่างๆ ล้วนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น

การถ่ายทอดและการสืบทอด

- โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญ ในจังหวัดพะเยา ได้มีการจัดให้มีการเรียนการสอนอักษรธรรมล้านนาแก่สามเณร เพื่อส่งเสริมให้สามารถอ่านออกเขียนได้

- หอวัฒนธรรมนิทัศน์ วัดศรีโคมคำ ได้จัดให้มีการเรียนการสอนอักษรธรรมล้านนาแก่เด็กนักเรียนโรงเรียนเทศบาล ๕ ในช่วงบ่ายของวันศุกร์ เพื่อให้เด็กนักเรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง

- โรงเรียนพญาลอวิทยาคม อำเภอจุน ได้ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนอักษรธรรมล้านนาในโรงเรียน โดยมีครูอ้วน ชันทะวงศ์ ซึ่งเคยบวชเรียนและมีความเชี่ยวชาญภาษาล้านนาเป็นผู้สอน

สภาพปัจจุบัน

1. สถานการณ์คงอยู่ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

- เสียงต่อการสูญหายต้องได้รับการส่งเสริมและรักษาอย่างเร่งด่วน

2. สถานภาพปัจจุบันของการถ่ายทอดความรู้และปัจจัยคุกคาม

- การถ่ายทอดความรู้ยังไม่เป็นระบบ การขยายตัวของวัฒนธรรมต่างถิ่น ทำให้เด็กเยาวชนไม่ค่อยให้ความสนใจ วัฒนธรรมของตนเอง

3. รายชื่อผู้สืบทอดหลัก

- พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ,ดร. ประธานเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานล้านนา, ประธาน ที่ปรึกษาชมรมศาสตร์ล้านนา

แนวทางการส่งเสริม

๑. โครงการ กิจกรรมที่มีการดำเนินงานของรายการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๑.๑ การศึกษาวิจัย

ปัจจุบันคณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในภาคเหนือได้ให้ความสนใจ และเสนอขอทุนวิจัย เพื่อทำการศึกษาและถอดองค์ความรู้จากคัมภีร์ต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อให้ทำการศึกษาวรรณคดีคัมภีร์ตำนานพื้นเมืองพะเยา ชื่อโครงการวิจัย : การปริวรรตและ วิเคราะห์รูปแบบการปกครองบ้านเมืองจากคัมภีร์ตำนานเมืองพะเยา ฉบับวัดศรีโคมคำ (The transliteration and analysis principles of Phayao legend) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อปริวรรตและวิเคราะห์รูปแบบและหลักการปกครองบ้านเมืองที่ปรากฏในคัมภีร์ตำนานเมืองพะเยา, เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมด้านการปกครองบ้านเมืองที่ปรากฏในคัมภีร์ตำนานเมืองพะเยา, และเพื่อศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและหลักการปกครองบ้านเมืองเชิงบูรณาการ

๑.๒ การอนุรักษ์ พิธีกรรม

ปัจจุบันมีการเก็บรักษาเอกสาร คัมภีร์ใบลาน และปื๊บสาต่างๆ ของวัดไว้ในตู้พระธรรม หลายวัดมีหน่วยงานของสถาบันการศึกษาเข้ามาช่วยในการอนุรักษ์ จัดเก็บรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น วัดศรีโคมคำ วัดลี และวัดหลวงราชสังฆสถาน เป็นต้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นเพียงการเก็บอนุรักษ์เท่านั้น แต่ยังไม่มีการฟื้นฟู ดังนั้นเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์สืบทอดไปสู่รุ่นต่อไป ควรมีการจัดทำโครงการฟื้นฟู โดยจัดให้มีการฝึกอบรมวิธีการจารคัมภีร์ขึ้นมาใหม่ เริ่มตั้งแต่ขบวนการขึ้นตอนการเลือกใบใบลาน การต้มใบลาน การตาก การจาร จนนำไปสู่การประกอบพิธีถวายและให้พระสงฆ์อ่าน โดยการจารก็ให้คัดลอกมาจากฉบับเก่าที่มีอยู่ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะทำให้เด็กเยาวชนและประชาชนได้เห็นกระบวนการทั้งหมดตั้งแต่การเริ่มทำและการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งก็เป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีด้านธรรมของชาวล้านนาที่มีมาตั้งแต่ในอดีต นอกจากนี้จะเป็นการอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมแล้วยังได้คัมภีร์ฉบับใหม่ซึ่งจะทำให้มีความคงทนสืบทอดต่อไปยังรุ่นหลังอีกด้วย

๑.๓ การสืบสานและการถ่ายทอด

ปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาล้านนาพบเห็นน้อยมาก มีเพียงไม่กี่แห่งที่ยังเปิดสอนอยู่ การเรียนการสอนมีลักษณะเพียงแค่อ่านเสริม หรือสอนแก่ผู้ที่สนใจเฉพาะเท่านั้น ไม่มีหลักสูตรจริงจัง ดังนั้น ควรมีการทำเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐาน และมีการวัดผลการเรียนการสอนได้ เพื่อใช้ในการสอนแก่เด็กเยาวชน และผู้ที่สนใจ โดยในปัจจุบันทางหอวัฒนธรรมนิทัศน์ วัดศรีโคมคำร่วมกับทางโรงเรียน เทศบาล ๕ ได้จัดให้มีการเรียนการสอนแก่เด็กนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๕ และปีที่ ๖ ณ หอวัฒนธรรมนิทัศน์ วัดศรีโคมคำ ทุกวันศุกร์ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาล้านนา สามารถอ่านออกเขียนได้ถูกต้อง นอกจากนี้ยังได้มีการบรรยายให้กับนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยพะเยา และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา เพื่อเป็นการสืบสานและถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๑.๔ การพัฒนาต่อยอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ปัจจุบันมีสถาบันทางการศึกษาโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาในเขตภาคเหนือ เช่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา มหาวิทยาลัยพะเยา และ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น ได้ให้ความสนใจในการทำวิจัยเพื่อถอดองค์ความรู้ที่อยู่ในคัมภีร์ หรือตำราต่างๆ นำออกมาเผยแพร่ในรูปแบบของเอกสารทางวิชาการ หรือแม้กระทั่งการผลิตสมุนไพรจากตำรายาต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการต่อยอดมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๑.๕ การดำเนินงานด้านอื่นๆ

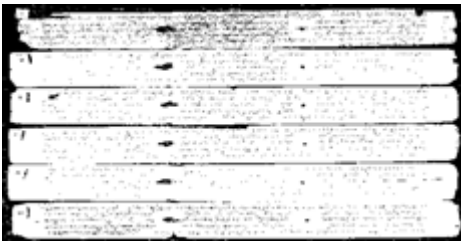
พบว่าในจังหวัดพะเยาได้มีการรณรงค์ให้เขียนชื่อวัด และสถานศึกษา ด้วยภาษาล้านนาควบคู่ไปกับภาษาไทยกลาง โดยเป็นนโยบายของทางคณะสงฆ์ซึ่งนำโดยพระเทพญาณเวที ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดพะเยา เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะจังหวัดพะเยา ได้มีนโยบายให้ทุกวัดเขียนชื่อวัดด้วยภาษาล้านนาคู่กับภาษาไทย

๒ มาตรการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่คาดว่าจะดำเนินการในอนาคต

๒.๑ มาตรการด้านวิชาการ

ในอนาคตควรมีการส่งเสริมให้มีการพูด การเขียนภาษาล้านนา สอดแทรกในหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กได้สัมผัสและเรียนรู้ภาษาท้องถิ่นของตนเอง ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้จัดตั้งชมรมศาสตร์ล้านนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค้นคว้า สืบทอดมรดกวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของล้านนา ตลอดจนการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการเรียนการสอนภาษาล้านนาให้แก่พระนิสิต และนักศึกษาที่สนใจ

๒.๒ มาตรการด้านการพัฒนาบุคลากรและกำลังคน

Voting

(0 โหวต)

Hits

22421 views